

Május 1. története

Az ünnep előzményei az ipari forradalomig nyúlnak vissza. Az utópista szocialista brit gyáros, Robert Owen 1817-ben már javasolta a munkások addig 10-14 órás munkaidejének nyolc órára csökkentését. Tüntetések és sztrájkok sorozata után Nagy-Britanniában és gyarmatain 1847-ben napi tíz órában maximalizálták a nők és gyerekek munkaidejét, de a tízórás munkaidő csak az 1870-es évekre vált általánossá. Az ausztráliai Melbourne-ben 1856. április 21-én a kőművesek és építőmunkások a helyi parlament előtt követelték a nyolcórás munkaidő bevezetését, mégpedig sikerrel, a rövidebb munkaidő ellenére nem lett kevesebb a fizetésük. Az I. Internacionálé 1866-os első kongresszusa már így fogalmazott: a nyolcórás munkanap bevezetése az első lépés a munkásosztály felszabadulásának útján.

A 19. század második felében az Egyesült Államokban is egyre többen követelték a nyolcórás munkanapot, amit egyes szövetségi államokban törvénybe is foglaltak. 1886. május 1-jén Chicagóban sztrájk kezdődött a nyolcórás munkaidő bevezetése érdekében. A munkások és a sztrájkterőket védő rendőrök két nappal később összecsaptak, a rendőrök végül tüzet nyitottak, aminek négy ember esett áldozatul. A másnapi tiltakozó nagygyűlés résztvevői közé vegyült anarchisták bombát hajítottak a rendőrökre, válaszul ismét sortűz dördült, a nap végére tucatnyinál is több halottat számoltak össze. A Haymarket téren történtek megtorlásaként nyolc anarchista vezetőt állítottak bíróság elé, négyet ki is végeztek.

A világszerte hatalmas felháborodást keltő események emlékére a következő években május elsején emléktüntetések rendeztek. 1889-ben a II. Internacionálé alakuló kongresszusa úgy határozott, hogy 1890. május 1-jén a szakszervezetek és egyéb munkásszerveződések együtt vonuljanak fel a nyolcórás munkaidő bevezetése, illetve nemzetközi szolidaritásuk kifejezése érdekében. Magyarországon is 1890-ben tartottak először május 1-jei tömegdemonstrációt. A II. Internacionálé 1891-es második kongresszusán május elsejét hivatalosan is “a munkásosztály nemzetközi összefogásának harcosszünetévé” nyilvánították.

Május 1. a múlt század folyamán a legnagyobb nemzetközi munkásünnepé vált, különösen a Szovjetunióban, majd a második világháború után létrejött kelet- és közép-európai szocialista országokban tartották meg fényes külsőségek közepette. Hivatalos állami ünnep, munkaszüneti nap lett, amelyen nagyszabású, látványos felvonulásokkal “a gazdasági és szociális vívmányokat” ünnepelték. A múlt század kilencvenes éveitől, a kommunista rendszerek bukása után május elseje a munkavállalók szolidaritási napja lett, a külsőségek elhagyásával számos helyen majálisokat rendeznek ilyenkor. A világ nagyvárosaiban a szakszervezeti szövetségek szerveznek megmozdulásokat, amelyeken főként a munkavállalói jogok védelme, érvényesítése, méltó bér és nyugdíj, a munkahelyek megőrzése szerepel követelésként.

Május 1. – hasonló tartalommal – katolikus ünnep is Munkás Szent József, a munkások védőszentje tiszteletére. Az ünnepet XII. Pius pápa 1955. május 1-jén rendelte el Jézus ács nevelőatyjára emlékezve. Idén erre a napra esik az ortodox húsvét is.

Munkaszüneti nap

A jogszabály egyértelműen tisztázza a munkanap és a munkaszüneti nap fogalmát. A Munka törvénykönyve szerint munkanap a naptári nap vagy a munkáltató által meghatározott megszakítás nélküli 24 óra, ha a munkáltató működése miatt a beosztás szerinti napi munkaidő kezdete és befejezése nem azonos naptári napra esik. E szabály megfelelően irányadó a munkaszüneti nap meghatározása tekintetében is, azzal, hogy a 7 és 22 óra közötti tartamot munkaszüneti napnak kell tekinteni. Ha a munkaszüneti nap vasárnapra esik, a munkaszüneti napra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. A vasárnapi pihenőnaphoz hasonlóan, csak egyes kisebb boltok lesznek nyitva.